

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Apspriešanās sākšana par Eiropas sociālo tiesību pīlāru””

(COM(2016) 127 final)

(2017/C 125/02)

Ziņotāji: **Jacek KRAWCZYK**

Gabriele BISCHOFF

Luca JAHIER

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 8.3.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	10.1.2017.
Pieņemts plenārsesijā	25.1.2017.
Plenārsesija Nr.	522
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	247/1/2

Priekšvārds

LES 3. pants: “Savienības darbība ir vērsta uz to, lai panāktu stabilu Eiropas attīstību, kuras pamatā ir līdzsvarota ekonomiskā izaugsme un cenu stabilitāte, sociālā tirgus ekonomika ar augstu konkurētspēju, kuras mērķis ir panākt pilnīgu nodarbinātību un sociālo attīstību, kā arī vides augsta līmeņa aizsardzību un tās kvalitātes uzlabošanu.”

Šajā atzinumā izklāstīts Eiropas Ekonomikas un sociālās komitejas sākotnējais ieguldījums, veidojot to, kas vēlāk var būt Eiropas sociālo tiesību pīlārs. Atzinumā izmantotas bagātīgās un daudzveidīgās diskusijas, ko komiteja organizēja 28 dalībvalstīs un kas rada šā atzinuma pievienoto vērtību. Komiteja uzsver, ka pīlārs jāizstrādā visciešākajā sadarbībā ar pilsonisko sabiedrību, tostarp sociālajiem partneriem, visos līmeņos. Komiteja arī uzsver, ka vajadzīga lielāka skaidrība par to, kāds šis pīlārs galu galā ir paredzēts, kā arī skaidrāk jānosaka tā darbības joma.

Komiteja uzskata, ka pīlāram jābūt pozitīvam projektam attiecībā uz ikvienu iedzīvotāju un ka tas jāattiecinā uz visām dalībvalstīm, vienlaikus atzīstot, ka eurozonai varbūt ir vajadzīgi īpaši instrumenti/mehānismi. Komiteja ir pārliecināta, ka nodarbinātības nākotne – līdz ar visām iespējām un problēmām, kas ar to saistītas –, jānosaka par galveno prioritāti visās debatēs saistībā ar minēto pīlāru.

1. Ievads

1.1. Atsaucoties uz Eiropas Komisijas priekšsēdētāja pieprasījumu Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai (EESK) sniegt ieguldījumu Eiropas sociālo tiesību pīlāra (“ESTP”) apspriešanā⁽¹⁾, komiteja ir iesaistījies plašā sabiedriskajā apspriešanā⁽²⁾ 28 dalībvalstīs. Kopumā šajās dalībvalstu mēroga debatēs piedalījās 116 EESK locekļi un gandrīz 1800 citu pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvju.

1.2. EESK atzinumā par Eiropas sociālo tiesību pīlāru ir atspoguļoti un iekļauti minēto debašu galvenie secinājumi un ieteikumi. Komiteja ņem vērā Komisijas mērķi “.. sniegt vairākus būtiskus principus, lai atbalstītu labi funkcionējošus un taisnīgus darba tirgus un sociālās drošības sistēmas”⁽³⁾ un uzskata, ka ESTP ir iniciatīva, kas ir ļoti svarīga ES ilgtspējai. Šajā saistībā šis EESK atzinums ir pirmais pasākums procesā, kas noris virzībā uz ESTP izveidi. Komiteja norāda, ka tās nolūks ir turpināt

⁽¹⁾ Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Jean-Claude Juncker 2016. gada 8. marta vēstule EESK priekšsēdētājam Georges Dassis.

⁽²⁾ Saskaņā ar EESK terminoloģiju jēdziens “pilsoniskā sabiedrība” attiecas uz “organizētu pilsoniskās sabiedrības pārstāvību”. OV C 329, 17.11.1999., 30. lpp., un OV C 193, 10.7.2001., 117. lpp.

⁽³⁾ Sk. 1. zemsvītras piezīmi.

iesaistīties diskusijās par šo tēmu, jo īpaši pēc Komisijas baltās grāmatas pieņemšanas 2017. gadā.

2. Problēmas un prioritātes

2.1. Eiropas Savienība 2017. gadā atzīmēs 60. gadadienu kopš Romas līguma parakstīšanas. Šis ievērojams notikums dod pamatu cildināt ES sasniegumus, bet tas jāuzskata arī par iespēju pievērsties Eiropas galveno politisko, ekonomikas un sociālo problēmu risināšanai. Daudzās dalībvalstīs ir mazinājusies iedzīvotāju uzticēšanās Eiropas Savienībai. Pirmo reizi vēsturē Eiropas Savienība, iespējams, piedzīvos kādas dalībvalsts izstāšanos.

2.2. Kopš satricinājuma, ko izraisīja 2008. gada finanšu krīze, Eiropas Savienību ir skārušas vēl vairākas krīzes. Lai gan situācija katrā dalībvalstī atšķiras un politikas risinājumi bijuši dažādi, ES patlaban saskaras ar daudzām problēmām: augstu ieilgušu bezdarba līmeni, nepieļaujami augstu jauniešu bezdarba līmeni, ekonomikas nestabilitāti un sociālās situācijas pasliktināšanos, tostarp nabadzības un nevienlīdzības līmeņa paaugstināšanos. Minētajām problēmām var pievienot globalizāciju, demogrāfiskās norises un digitalizāciju. Eiropas Savienības nespēja pienācīgi risināt problēmu, kas saistīta ar patvēruma meklētāju un migrantu pieplūdumu, pastiprina vispārējo uzskatu, ka ES vairs nevar nodrošināt politiskus un praktiskus risinājumus visu interesēs. Euroskeptiķu, populistiskas un nacionālistu partijas cenšas izmantot šīs bailes, piedāvājot vienkāršus risinājumus sarežģītām problēmām, norādot uz noteiktām mūsu sabiedrības grupām un izraisot bīstamu šķelšanos sabiedrībā.

2.3. Krīze ir saasinājusi dažas no šīm problēmām un atšķirībām dalībvalstīs un starp tām. Cēloņi, kas rada vai saasina minētās problēmas, ir saistīti ar izaugsmes trūkumu un strukturālajām nepilnībām mūsu darba tirgos un sociālās aizsardzības sistēmās, un tas lielā mērā bija vērojams jau pirms krīzes. Būtiska nozīme ir ES un tās dalībvalstu kopējai spējai nodrošināt apstākļus ilgtspējīgai izaugsmei un nodarbinātībai.

2.4. EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu sākt sabiedrisko apspriešanu par Eiropas sociālo tiesību pilāru, saistot to ar centieniem nodrošināt "taisnīga un patiešām visas Eiropas mēroga darba tirgus" izveidi, lai panāktu "sociālo AAA reitingu" Eiropai un izmantotu to kā virzienrādītāju konverģences atjaunošanai eurozonā. Tomēr nav skaidrs, kādam šim pilāram galu galā vajadzētu būt. Galvenokārt, kā uzsver EESK, Eiropas sociālo tiesību pilāram jāklūst par projektu, kas labvēlīgi ietekmē visus. Tādējādi tas var palīdzēt atjaunot uzticēšanos ES spējai uzlabot mūsu paaudzes un turpmāko paaudžu dzīves kvalitāti.

2.5. Šajā nolūkā pilāram jārisina arī konkrētas problēmas darba tirgū un sociālās aizsardzības sistēmās, lai panāktu līdzsvaru starp ekonomisko un sociālo dimensiju, kā arī jāsekmē nabadzības, sociālās atstumtības un nevienlīdzības novēršana.

2.6. EESK atzīst, ka Eiropas ekonomikas un sociālais modelis balstās uz kopīgu izpratni par nodarbinātības, sociālā progresa un produktivitātes palielināšanas nozīmi, jo tie ir galvenie faktori, kas sekmē ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi, radot vienlīdzīgus ieguvumus visiem. Pilāra izveides process ir iespēja vēlreiz apstiprināt mūsu kopīgo apņemšanos veidot Eiropas sociālo modeli, vienlaikus nodrošinot, ka valstu labklājības sistēmas un darba tirgi ir pielāgojami un piemēroti nākotnes vajadzībām⁽⁴⁾. EESK uzsver, ka jāveicina izaugsme un konkurētspēja visā ES. Šajā saistībā EESK uzsver, ka vajadzīga savstarpēja saikne starp ekonomiku, nodarbinātību un sociālo politiku⁽⁵⁾.

2.7. EESK pauž pārliecību, ka ES un dalībvalstu politikai un pasākumiem, kuru mērķis ir sasniegt panākumus ekonomikā un sociālo progresu, jābūt galvenajiem jautājumiem ES politiskajās debatēs. Turklāt ir svarīgi panākt saskaņotas un savstarpēji pastiprinošas ES un dalībvalstu politikas veidošanu. Minēto centieni ietvaros jāveido jauna izpratne attiecībā uz pārmaiņām.

2.8. Ņemot vērā, ka joprojām noris Eiropas pusgada process, stratēģijas "Eiropa 2020", kuras mērķis ir gudra, ilgtspējīga un integrējoša izaugsme, nozīme ir mazinājusies un ir zudusi cerība sasniegt tās sociālos mērķus, it īpaši mērķi sasniegt 75 % nodarbinātības rādītāju vai nodrošināt 20 miljoniem cilvēku izklūšanu no nabadzības. Tāpat arī 2008. gada ieteikumam par aktīvu integrāciju⁽⁶⁾ nav bijusi liela ietekme.

⁽⁴⁾ Valsts mēroga debātes Īrijā, Latvijā, Portugālē un Spānijā.

⁽⁵⁾ LES 3. pants: "Savienības darbība ir vērsta uz to, lai panāktu stabilu Eiropas attīstību, kuras pamatā ir līdzsvarota ekonomiskā izaugsme un cenu stabilitāte, sociālā tirgus ekonomika ar augstu konkurētspēju, kuras mērķis ir panākt pilnīgu nodarbinātību un sociālo attīstību, kā arī vides augsta līmeņa aizsardzību un tās kvalitātes uzlabošanu."

⁽⁶⁾ OV L 307, 18.11.2008., 11. lpp.

2.9. Sākumposmā pilāram jāveicina spēkā esošā ES sociālo tiesību aktu kopuma pilnīga un pienācīga īstenošana. Apsverot jaunus saistošas likumdošanas iniciatīvas un instrumentus, jāievēro spēkā esošais juridiskais pamats un procedūras. Vēl jānosaka pilāra juridiskais statuss, kā arī tā saistība ar galvenajiem starptautisko cilvēktiesību instrumentiem⁽⁷⁾. Tomēr EESK uzsvē, ka sociālās tiesības jāpiemēro visiem Eiropas Savienības iedzīvotājiem un visās ES dalībvalstīs, vienlaikus atzīstot, ka eurozonai var būt vajadzīgi konkrēti instrumenti/mehānismi.

2.10. Ieguldījumam nākotnē ir izšķirīga nozīme, taču Eiropai joprojām trūkst publisko ieguldījumu un ienesīgu privāto ieguldījumu. EESK atzīst Junkera Investīciju plāna⁽⁸⁾ centienus un atzinīgi vērtē tā paplašināšanu. Otrajā posmā jāizvirza mērķis lielākus ieguldījumus veikt valstīs un reģionos, kam tie visvairāk vajadzīgi, lai sekmētu to ekonomiku un izaugsmi un novērstu vēl lielākas atšķirības dalībvalstīs un starp tām. Ieguldījumu projekti sociālajā infrastruktūrā arī būtu pienācīgi jāatbalsta, izmantojot Junkera plānu.

2.11. Diskusijas par pilāru noris līdztekus citām izšķirīgām ES un pasaules mēroga diskusijām, jo īpaši par Eiropas nākotni un nodarbinātības nākotni. Diskusijās par Eiropas nākotni 2017. gada Romas samītā būtu jāņem vērā debātes par Eiropas sociālo tiesību pilāru. EESK uzsvē, ka šajās diskusijās par mūsu kopīgās nākotnes veidošanu jāpanāk sinerģija un saskaņotība. Pilāra izveidē būtu jāņem vērā stratēģija "Eiropa 2020" un pieredze, kas gūta tās problemātiskajā īstenošanā. Pilāram arī vajadzētu būt saistītam ar visaptverošu ES stratēģiju⁽⁹⁾, lai īstenotu ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam, ko ANO pieņēma 2015. gadā līdz ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Programmā ietverti mērķi par pasaules pārveidošanu, likvidējot nabadzību, aizsargājot planētu, nodrošinot cilvēktiesību aizsardzību, tostarp personu ar invaliditāti cilvēktiesības, kā noteikts ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām (UNCPRD), kuras īstenošana ir saistoša ES un tās dalībvalstīm, un nodrošinot labklājību visiem⁽¹⁰⁾. ES līmenī jācenšas arī nodrošināt, ka tiek īstenoti visi ES tiesību akti diskriminācijas novēršanas un dzimumu līdztiesības⁽¹¹⁾ jomā.

2.12. Līdztekus Komisijas īstenotajai sabiedriskajai apspriešanai EESK ir sākusi vairākas dalībvalstu mēroga debātes 28 dalībvalstīs, lai palielinātu informētību par šo iniciatīvu arī ārpus Briseles, kā arī veicinātu diskusijas un atklāti apspriestu pilāra izstrādāšanu. Šajā atzinumā ir ietverti daudzi dalībvalstu debāšu secinājumi.

2.13. Būtiski ir precīzāk definēt pilāra darbības jomu. EESK uzskata, ka šo iniciatīvu vajadzētu attiecināt uz visiem iedzīvotājiem, aptverot visus dzīves posmus. EESK pauž bažas, ka Komisijas paziņojumā par pilāru nekas nav teikts par patvēruma meklētājiem un migrantiem.

2.14. Ir skaidrāk jāatzīst pilsoniskās sabiedrības nozīme un tā jāpastiprina. Būtu jāstiprina pilsoniskais dialogs, lai nodrošinātu ka iedzīvotāji, tostarp jaunieši⁽¹²⁾ un neaizsargātas vai diskriminētas personas, sajūt, ka tām ir iespēja piedalīties politikas veidošanas procesu izstrādē, īstenošanā un pārskatīšanā. Sociālajiem partneriem ir īpaša nozīme tādas politikas izstrādē un īstenošanā, kas tieši vai netieši ietekmē nodarbinātību un darba tirgu. Sociālais dialogs ir jāveicina un jāatbalsta, ievērojot sociālo partneru un kopīgumu slēgšanas autonomiju un palielinot sociālo partneru spēju iesaistīties sociālajā dialogā. Pienācīga sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības līdzdalība diskusijās par pilāru tika uzsvēta daudzās dalībvalstu mēroga debātēs⁽¹³⁾. Trijās valstīs debātēs tika uzsvēta saskaņotas pieejas un līdzdalības nozīme⁽¹⁴⁾.

⁽⁷⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CoreInstruments.aspx>

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan_lv

⁽⁹⁾ OV C 34, 2.2.2017., 58. lpp.

⁽¹⁰⁾ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

⁽¹¹⁾ Direktīva 2000/43/EK, ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības (OV L 180, 19.7.2000., 22. lpp.).

Direktīva 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV L 303, 2.12.2000., 16. lpp.).

Direktīva 2004/113/EK, ar kuru īsteno principu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm, attiecībā uz pieeju precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu (OV L 373, 21.12.2004., 37. lpp.).

Direktīva 2006/54/EK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos (OV L 204, 26.7.2006., 23. lpp.).

⁽¹²⁾ Vairākās dalībvalstu mēroga debātēs, piemēram, Slovēnijā, tika uzsvērts, ka liela nozīme ir jauniešu līdzdalībai dialogā.

⁽¹³⁾ Valsts mēroga debātes Īrijā, Nīderlandē, Portugālē, Somijā, Beļģijā, Grieķijā, Slovākijā, Slovēnijā un Horvātijā.

⁽¹⁴⁾ Valsts mēroga debātes, piemēram, Kiprā, Beļģijā un Nīderlandē.

3. Nodarbinātības nākotne

3.1. EESK pauž pārliecību, ka, lai pielāgotos lielajām pārmaiņām, kas notiek darba tirgū, galvenā uzmanība debatēs par pilāru jāpievērš nodarbinātības nākotnei. EESK uzskata, ka pašlaik vajadzīga konsekventāka un integrētāka pieeja, un šajā nolūkā aicina izstrādāt saskaņotu Eiropas nodarbinātības stratēģiju, tostarp par nodarbinātības nākotni, pievēršot uzmanību šādiem aspektiem:

- ieguldījumiem un inovācijai,
- nodarbinātībai un kvalitatīvu darbvietu izveidei,
- godīgiem darba nosacījumiem visiem,
- taisnīgai un vienmērīgai pārejai, ko atbalsta aktīva darba tirgus politika,
- visu ieinteresēto personu, īpaši sociālo partneru, iesaistei ⁽¹⁵⁾.

3.2. Darba tirgū notiekošo pārmaiņu veidošana un pārvaldība ir uzdevums, ko kopīgi pilda vairāki institucionālie dalībnieki. Visām ieinteresētajām personām kopīgi jāstrādā, lai nākotnē nodrošinātu taisnīgu un iekļaujošu nodarbinātību, sniedzot darba iespējas visiem un sekmējot sociālo progresu. EESK pauž pārliecību, ka visu interesēs ir panākt, lai darbspēks ir izglītots, kvalificēts un motivēts, saņem pienācīgus ienākumus un strādā kvalitatīvās darbvietās. Pozitīvu rezultātu nodrošināšana nākotnē būs atkarīga no ieguldījumiem, kas vajadzīgi, lai sniegtu iedzīvotājiem instrumentus, kuri ļaus tiem pielāgoties pārmaiņām, kā arī, lai nodrošinātu atbilstīgus drošības tīklus un veicinātu inovāciju, turklāt ne tikai sociālajā jomā.

3.3. Pārmaiņas darba tirgū vajadzētu izmantot, lai "veicinātu noturīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi, pilnīgu un produktīvu nodarbinātību, kā arī cilvēka cienīgu darbu visiem" ⁽¹⁶⁾. Šis mērķis būtu jāsteno ES, dalībvalstīm un sociālajiem partneriem, katram pildot savas atšķirīgās funkcijas. Vajadzētu iesaistīt arī pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas pārstāv iedzīvotājus, kuri nav iekļauti darba tirgū. Priekšnosacījumi, lai tiktu izveidots vairāk kvalitatīvu darbvietu, ir nevienmērīgi sadalīti dalībvalstīs un starp tām. EESK mudina dalībvalstu iestādes ātri rīkoties, lai izstrādātu pareizu stratēģiju kopā ar aktīvu darba tirgus politiku. Šāda rīcība būtu jāatbalsta, izstrādājot uzlabotu un iekļaujošu Eiropas nodarbinātības stratēģiju un saskaņotu un mērķtiecīgu Eiropas rūpniecības stratēģiju.

3.4. EESK jau ir atzinīgi novērtējusi to, ka ES jaunu prasmju un darbvietu programmas ⁽¹⁷⁾ pamatā ir elastdrošības koncepcija, un uzsver, ka jāpanāk līdzsvars starp iekšējo un ārējo elastdrošību, lai nodrošinātu efektīvāku darba tirgus darbību un vienlaikus labāk aizsargātu darba ņēmējus. EESK ir uzsvērusi arī to, ka ir svarīgi aktīvi iesaistīt sociālos partnerus elastdrošības politikas īstenošanas uzraudzībā un novērtēšanā ⁽¹⁸⁾. Turklāt EESK ir uzsvērusi, ka elastdrošības politikas sekmīgas īstenošanas svarīgs priekšnoteikums ir stabila makroekonomikas politika, kas veicina nodarbinātības līmeņa paaugstināšanos, kā arī labvēlīga uzņēmējdarbības vide, kas sniedz iespēju pilnībā izmantot un veicināt izaugsmes potenciālu. EESK ir arī mudinājusi dalībvalstis un ES izveidot un uzturēt tiesisko regulējumu, kas veicina pielāgošanos, ir vienkāršs, pārredzams un paredzams, kā arī, īstenojot elastdrošības politiku, stiprināt un ievērot darba ņēmēju tiesības un to piekritību, un veicināt visā Eiropas Savienībā stabilu tiesisko regulējumu attiecībā uz darba koplīgumu slēgšanu un sociālo dialogu. EESK arī ir uzsvērusi, ka ir svarīgi aktīvi iesaistīt sociālos partnerus debatēs un lēmumu pieņemšanas procesā elastdrošības jomā ⁽¹⁹⁾. Vairākās dalībvalstīs ⁽²⁰⁾ valsts mēroga debatēs tika risināti un uzsvērti jautājumi par līdzsvara panākšanu starp elastīgumu un drošību ⁽²¹⁾, kā arī par darba tirgus spēju pielāgoties jauniem izaicinājumiem.

3.5. Pamatnosacījumiem attiecībā uz darba tirgu ir jāatbalsta jaunas, daudzveidīgākas profesionālās izaugsmes iespējas. Darba tirgus pieprasa dažādus darbspēka iesaistīšanas un nodarbinātības veidus. Šajā nolūkā vajadzīgi piemēroti tiesību akti nodarbinātības aizsardzības jomā, lai nodrošinātu regulējumu, kas paredz godīgus darba apstākļus, un lai veicinātu pieņemšanu darbā saskaņā ar visiem darba līgumiem.

⁽¹⁵⁾ Valsts mēroga debates, piemēram, Somijā un Ungārijā.

⁽¹⁶⁾ *Sustainable Development Goal 8*.

⁽¹⁷⁾ "Jaunu prasmju un darba vietu programma", COM(2010) 682 final.

⁽¹⁸⁾ OV C 318, 29.10.2011., 142. lpp.

⁽¹⁹⁾ OV C 211, 19.8.2008., 48. lpp.

⁽²⁰⁾ Valsts mēroga debates, piemēram, Bulgārijā, Latvijā, Polijā, Rumānijā, Slovākijā un Slovēnijā.

⁽²¹⁾ Valsts mēroga debates Dānijā, Somijā un Ungārijā.

3.6. Darba tirgū notiek daudzas un daudzveidīgas pārmaiņas. Mums jāatrod veids, kā nodrošināt visam darbaspēkam drošu pāreju no vienas darbavietas uz citu, statusa maiņu un pāreju no bezdarba uz nodarbinātību, kā arī no mācībām uz darbu. Cilvēku spēja dažādos dzīves posmos veikt vajadzīgās pārejas un sistēmu un atbalsta mehānismu pieejamība, lai šādas pārejas būtu iespējamas, noteiks, kādā sabiedrībā mēs dzīvosim un kāds būs ekonomikas uzplaukums. EESK ierosina vispusīgi apspriest sistēmas un atbalsta mehānismus minēto pāreju veicināšanai.

3.7. Arī straujā tehnoloģiju attīstība nosaka mūsu dzīvesveidu un nodarbinātību. Proaktīva politikas veidošana ES un valstu līmenī var nodrošināt un tai jānodrošina digitalizācijas sniegto iespēju izmantošana, vienlaikus izvairoties no digitalizācijas radītajām problēmām vai mazinot tās⁽²²⁾. Valsts mēroga debatēs, bieži norādot, ka vajadzīgs ieguldījums apmācībā un infrastruktūrā⁽²³⁾, digitalizācija tika plaši atzīta par vienu no galvenajām problēmām, ko vajadzētu atspoguļot pilārā⁽²⁴⁾. Tādēļ rūpīgi jāizvērtē šo attīstības tendenču ietekme uz darba tirgu un standartiem, ekonomiku, nodokļu un sociālā nodrošinājuma sistēmām, kā arī uz iztikas minimumu⁽²⁵⁾.

3.8. Digitalizācijas programmai un digitālā vienotā tirgus iniciatīvai vajadzētu būt saistītām ar jaunu, visaptverošu pieeju nodarbinātības nākotnei. Tai jārisina ekonomikas, nodarbinātības un sociālās problēmas, ietverot mērķi nodrošināt vajadzīgās prasmes un vienlīdzīgu konkurences apstākļus. EESK uzskata, ka to vislabāk var sasniegt, saskaņā ar līgumiem izmantojot uz tiesībām balstītu pieeju attiecīgajā līmenī, cita starpā atbalstot piekļuvi izglītībai un sociālajai aizsardzībai un nodrošinot labāku ES koordinēšanu jomās, kurās ES nav likumdošanas kompetences.

3.9. EESK jau ir uzsvērusi, ka, risinot ar digitalizāciju saistītās problēmas, izšķirīga nozīme ir sadarbībai⁽²⁶⁾. Šajā saistībā EESK pievērš īpašu uzmanību Eiropas Komisijai un Eiropas pārvaldības līmenim kopumā, dalībvalstu valdībām, sociālajiem partneriem un plašākai pilsoniskajai sabiedrībai kopumā. EESK jau ir ieteikusi Eiropas Komisijai, ESAO un SDO visos attiecīgajos līmeņos sadarboties ar sociālajiem partneriem un ar dažādām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai izstrādātu atbilstīgus noteikumus par pienācīgiem darba apstākļiem un aizsardzību, kas vajadzīga, ņemot vērā jaunus nodarbinātības veidus (piemēram, tiešsaistes darbu, gadījuma darba ekonomiku un kopīgošanas ekonomiku)⁽²⁷⁾.

3.10. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš aizvien augstākajam jauniešu bezdarba līmenim. Kā jau minēts iepriekšējos EESK atzinumos, valsts reformu programmu ietvaros būtu jāveic īpaši pasākumi jauniešu bezdarba novēršanai⁽²⁸⁾. Labi funkcionējošas mācekļības un citi PIA (profesionālās izglītības un apmācības) sistēmas veidi, kuru pamatā ir duālā apmācība, var palīdzēt jauniešiem atvieglot pāreju no skolas uz nodarbinātību⁽²⁹⁾. EESK ir atbalstījusi ierosinājumu dalībvalstīs izveidot jauniešu garantiju shēmas, kuras daudzgadu finanšu shēmas ietvaros finansētu no īpaša Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvas fonda, un atzinīgi novērtējusi tā izveidi⁽³⁰⁾.

3.11. Daudzās valsts mēroga debatēs tika uzsvērtā sociālā dialoga nozīme⁽³¹⁾. EESK pauž bažas, ka vairākās valstīs nenotiek pienācīgs sociālais dialogs⁽³²⁾ un ka ir valstis/nozares, kurās darba devēji un darbaņēmēji nav pārstāvēti sociālajā dialogā un nav iesaistīti darba koplīguma slēgšanas sarunās. Tas būtu jāņem vērā⁽³³⁾, tāpat kā vajadzība veicināt uz risinājumu vērstu sociālo dialogu, kas labvēlīgi ietekmē darbaņēmēju aizsardzību un uzņēmumu konkurētspēju. Darba koplīguma slēgšanas sarunas būtu jāveicina visos attiecīgajos līmeņos; un EESK iesaka uzraudzības nolūkā apkopot datus par darba koplīguma slēgšanas sarunu tvērumu Eiropā, izmantojot Eiropas pusgada rādītājus, vienlaikus pilnībā ņemot vērā dalībvalstu praksi un ražošanas attiecību sistēmas.

⁽²²⁾ OV C 13, 15.1.2016., 161. lpp.

⁽²³⁾ Valsts mēroga debates Austrijā, Bulgārijā, Čehijas Republikā, Horvātijā, Dānijā, Vācijā, Somijā, Ungārijā, Luksemburgā, Polijā, Slovākijā un Spānijā.

⁽²⁴⁾ Valsts mēroga debates, piemēram, Bulgārijā.

⁽²⁵⁾ OV C 303, 19.8.2016., 54. lpp.

⁽²⁶⁾ OV C 389, 21.10.2016., 50. lpp.

⁽²⁷⁾ Sk. 25. zemsvītras piezīmi.

⁽²⁸⁾ OV C 161, 6.6.2013., 67. lpp.

⁽²⁹⁾ OV C 13, 15.1.2016., 57. lpp.

⁽³⁰⁾ Sk. 28. zemsvītras piezīmi.

⁽³¹⁾ Valsts mēroga debates Kiprā, Igaunijā, Somijā, Ungārijā, Īrijā, Latvijā, Rumānijā, Slovēnijā un Slovākijā.

⁽³²⁾ Valsts mēroga debates, piemēram, Ungārijā.

⁽³³⁾ Sk. 25. zemsvītras piezīmi.

3.12. Tehniskais progress rada jaunas darba iespējas, bet sekmē arī darbvietau likvidēšanu. Tiek diskutēts, cik lielā mērā tas notiks, un jaunākie prognozējošie pētījumi ir atšķirīgi⁽³⁴⁾.

3.13. Jebkurā gadījumā visu stratēģiju par nodarbinātības nākotni pamatā jābūt ieguldījumiem cilvēkresursos. Kompetenču un prasmju, jo īpaši digitālo prasmju, līmenim būs izšķirīga nozīme, lai iedzīvotāji un darba ņēmēji spētu pielāgoties nākotnes nodarbinātībai. Prasmju garantijas⁽³⁵⁾ ieviešana, nodrošinot tai vajadzīgos ieguldījumus, varētu radīt sistēmu, kas ļautu cilvēkiem apgūt vajadzīgās prasmes mūža garumā. Tās pamatā būtu visu ES iedzīvotāju piekļuve kvalitatīvai izglītībai, tostarp profesionālajai izglītībai, mūžizglītībai un pārkvalifikācijai, un prasmju pilnveides iespējām.

3.14. Tehnoloģijas izmaiņas var veicināt prasmju pilnveidošanu, taču tās var arī paātrināt to prasmju novecošanos, kas piemīt darba ņēmējiem daudzās profesijās. Uzņēmumiem kopā ar izglītības iestādēm un sadarbībā ar arodbiedrībām, kā arī CEDEFOP un valdībām ir jānodrošina apgūto prasmju atbilstība pieprasījumam mainīgajā darba tirgū⁽³⁶⁾, palielinot arī valstu izglītības un apmācības sistēmu pielāgojamību mainīgajām prasmju vajadzībām. Tas jā dara saskaņoti. Prasmju pilnveide ir laikietilpīga, un tai steidzami vajadzīgi pietiekami līdzekļi un lielāki un efektīvāki ieguldījumi izglītībā un apmācībā. Jāņem vērā arī Eiropas valstu un reģionu izglītības un sociālās drošības sistēmu atšķirīgā ietekme/rezultāti.

3.15. Jauni nodarbinātības veidi attīstās tik strauji, ka līgumattiecības nevar pielāgot tikpat ātri, tāpēc jāpievērš uzmanība to juridiskajam statusam. EESK ir aicinājusi steidzami precizēt darba tirgus starpnieku un tiešsaistes platformu statusu, kā arī izpētīt kolektīvo platformu darbinieku līgumisko statusu un citus jaunus darba un darba tiesisko attiecību veidus. Pamatnostādnes ir arī vajadzīgas, lai precizētu neskaidrības saistībā ar nodarbinātības statusu sociālās apdrošināšanas un nodokļu ziņā⁽³⁷⁾. Vispārējais mērķis ir nodrošināt godīgus darba apstākļus visiem un panākt, lai darba pamatstandarti un pienācīga sociālā aizsardzība tiek attiecināta uz visiem darba ņēmējiem.

3.16. Sociālajiem partneriem ir īpaša nozīme, visos attiecīgajos līmeņos veicinot nodarbinātības elastīgumu un stabilitāti, par ko panākta vienošanās partneru sarunās, tomēr šajā nolūkā vajadzīga apņemšanās valdību un Eiropas pārvaldības līmenī, kā arī ES iestāžu, valdību un sociālo partneru savstarpējās sadarbības uzlabošana. EESK jau iepriekš ir norādījusi, ka ES un dalībvalstīm dialogā ar sociālajiem partneriem būtu jāizvērtē stratēģijas, kā sociālo un darba tiesību normu piemērošanas jomu pielāgot tā, lai tās atspoguļotu apstākļus digitalizētā darba vidē⁽³⁸⁾.

3.17. Sadarbīgo ekonomiku un citus jaunus nodarbinātības modeļus nevajadzētu izmantot kā līdzekli, lai nebūtu jāmaksā pienācīga darba alga vai lai izvairītos no nodokļu un sociālā nodrošinājuma pienākumu pildīšanas⁽³⁹⁾. EESK jau ir ierosinājusi, ka ES būtu jāapsver, kā veicināt ES platformu pilnveidi, lai radītā vērtība paliktu vietējā ekonomikā⁽⁴⁰⁾.

3.18. Dažās valstīs mēroga debatēs dalībnieki izvirzīja jautājumu par darba samaksas konverģenci un minimālās algas noteikšanu dalībvalstīs⁽⁴¹⁾. EESK uzskata, ka šajā virzienā ir vajadzīgi turpmāki pasākumi. Lietderīgs atskaites punkts ir SDO pētījums par sociālo tiesību pilāra veidošanu Eiropas konverģences nolūkā⁽⁴²⁾. Tajā norādīts, ka minimālās algas līmeņa salīdzināšanai var izmantot virkni rādītāju, ņemot vērā apstākļus konkrētā valstī, tomēr visbiežāk izmantotais rādītājs ir minimālās un vidējās algas attiecība. Turklāt pētījumā konstatēts, ka kopējas pieejas pieņemšana attiecībā uz minimālās algas politiku ES līmenī varētu palīdzēt mazināt nabadzības līmeni paplašinātajā Savienībā un to iedzīvotāju

⁽³⁴⁾ Sk., piemēram, Frey and Osborne 2013: The Future of employment:How susceptible are jobs to computerisation un Breughel 2014: The computerization of work.

⁽³⁵⁾ Padome 2016. gada 21. un 22. novembrī panāca politisku vienošanos par ieteikumu "Prasmju pilnveides ceļi – jaunas iespējas pieaugušajiem" (iepriekš "Prasmju garantija").

⁽³⁶⁾ Sk. 25. zemsvītras piezīmi.

⁽³⁷⁾ Sk. 25. zemsvītras piezīmi.

⁽³⁸⁾ Sk. 22. zemsvītras piezīmi.

⁽³⁹⁾ Sk. 22. zemsvītras piezīmi.

⁽⁴⁰⁾ Sk. 22. zemsvītras piezīmi.

⁽⁴¹⁾ Jautājums izskatīts Austrumeiropas un Centrāleiropas valstīs, piemēram, Bulgārijā, Čehijas Republikā, Slovākijā, un arī Francijā.

⁽⁴²⁾ *Studies on Growth with Equity, Building a Social Pillar for European convergence*, International Labour Organization, 2016.

īpatsvaru, kuri saņem zemu atalgojumu attiecīgās valsts kontekstā. Pētījumā ierosināts, ka sākuma punkts varētu būt minimālās darba algas apjoma, līmeņa un atbilstības trīspusēja analīze katras valsts līmenī, kā tas norādīts SDO instrumentos. SDO pētījumā arī norādīts, ka vairāku pētījumu konstatējumos uzsvērts līdzsvarotas pieejas nozīmīgums – kā uzsvērts arī Konvencijā Nr. 131 – attiecībā uz aspektiem, kas jāņem vērā, nosakot minimālās algas līmeni, un tajos pēc iespējas un atbilstīgi katras valsts praksei un apstākļiem ietilpst: a) darba ņēmēju un viņu ģimeņu vajadzības, ņemot vērā algu vispārējo līmeni valstī, dzīves dārdzību, sociālās nodrošināšanas pabalstus un citu sociālo grupu relatīvo dzīves līmeni; b) ekonomiskie faktori, tostarp ekonomikas attīstības prasības, ražīguma līmenis un augsta nodarbinātības līmeņa sasniegšanas un saglabāšanas vēlamība. Šie jautājumi jāapspriež arī turpmāk, un tas būtu jāveic sociālo tiesību pilnā izstrādes ietvaros. EESK uzsver, ka pilnībā jāievēro sociālo partneru galvenās kompetences un autonomija valstu līmenī attiecībā uz algu noteikšanas procesu saskaņā ar attiecīgās valsts praksi. Dažās valsts mēroga debatēs tika norādīts arī uz nepieciešamību ievērot kompetenču sadalījumu un subsidiaritātes principu, kā arī sociālo partneru nozīmi minimālās darba algas līmeņa noteikšanā⁽⁴³⁾. Kopumā EESK jau ir norādījusi, ka eurozonas dalībvalstīs konverģence nav notikusi, lai gan tika liktas cerības uz endogēnu optimālo valūtas telpu⁽⁴⁴⁾.

3.19. Dažās valsts mēroga debatēs tika atzīts, ka pārējie faktori, kas būtiski ietekmē darba tirgu, ir demogrāfiskās pārmaiņas⁽⁴⁵⁾ un pārmaiņas sabiedrības modeļos. Lai sasniegtu labus nodarbinātības rezultātus, aktīvai darba tirgus politikai (ADTP) jābūt efektīvai un mērķorientētai. Vienā valstī tika apspriesta uzmanības veltīšana iespējai iesaistīt privātās aģentūras, lai uzlabotu aktīvu palīdzību darba meklētājiem⁽⁴⁶⁾. Eiropas nodarbinātības un darba tirgus politikai arī turpmāk jābūt vērstai uz konkrētiem pasākumiem, kas ļauj piemērot nediskriminācijas principu darbavietā un nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret visām darba ņēmēju grupām⁽⁴⁷⁾.

3.20. Dzimumu līdztiesība ir galvenais elements godīgu darba apstākļu nodrošināšanā visiem. Sieviešu aktīvāka iesaistīšanās darba tirgū, kā arī sabiedrības novecošanās un ilgāks darba mūžs, iespējams, palielinās aprūpes pienākumus visas dzīves laikā. Nodarbinātības un darba laika elastīgums un ilgtspējīgs darba un privātās dzīves līdzsvars kļūs aizvien svarīgāks visiem darba ņēmējiem. EESK jau ir uzsvērusi, ka ģimenes un profesionālo pienākumu apvienošanas nolūkā jāsaņem pasākumi dažādās jomās, tādās kā bērnu aprūpes nodrošināšana, bērna kopšanas atvaļinājums un ģimenes interesēm atbilstoši apstākļi darbavietā⁽⁴⁸⁾. EESK aicina atbilstīgā līmenī ieviest integrētu pieeju attiecībā uz likumdošanas un nelegislatīviem pasākumiem, lai veicinātu darba un privātās dzīves līdzsvaru dalībvalstīs. Svarīgi ir novirzīt pietiekamus ieguldījumus izmaksu ziņā pieejamām aprūpes iestādēm. Tas kopumā palielinās nodarbinātību, jo īpaši sieviešu un pilna laika darba ņēmēju nodarbinātību.

3.21. Īpaša uzmanība būtu jāvelta neaizsargāto sabiedrības grupu un minoritāšu integrācijai darba tirgū. Lielākajā daļā dalībvalstu romu ekonomiskā, sociālā un kultūras situācija nav uzlabojusies, un EESK ir norādījusi, ka romu stratēģija būtu konsekventi jāiekļauj Eiropas pusgadā⁽⁴⁹⁾.

3.22. Ņemot vērā Eiropas sabiedrības novecošanos, izšķirīga nozīme ir ilgtspējīgām pensiju sistēmām. Komisija ir norādījusi, ka pensionēšanās vecuma palielināšana, ņemot vērā dzīves ilguma palielināšanos, un centieni veicināt aktīvas vecumdienas sniedz iespēju ne vien būtiski samazināt ar pensijām saistītos izdevumus, bet arī uzkrāt lielāku pensiju. Tomēr EESK jau iepriekš kritizēja Komisijas priekšlikumu, ka pensionēšanās vecumu vajadzētu indeksēt saskaņā ar dzīves ilguma palielināšanos, un tā vietā ir ierosinājusi pasākumus, kas tuvinātu faktisko pensionēšanās vecumu likumā noteiktajam pensionēšanās vecumam⁽⁵⁰⁾. Sociālās aizsardzības komiteja ir norādījusi, ka bezdarba samazināšanai un iedzīvotāju ilgākas palikšanas darba tirgū veicināšanai, tostarp sieviešu dalības darba tirgū palielināšanai, būs izšķirīga nozīme ilgtspējīgu un

⁽⁴³⁾ Valsts mēroga debātes, piemēram, Somijā un Dānijā.

⁽⁴⁴⁾ "Ekonomikas pārmaiņas pasaulē un to ietekme uz ES konkurētspēju" (informatīvs ziņojums).

⁽⁴⁵⁾ Valsts mēroga debātes, piemēram, Somijā, Slovēnijā, Maltā, Īrijā, Polijā un Igaunijā.

⁽⁴⁶⁾ Valsts mēroga debātes Čehijas Republikā.

⁽⁴⁷⁾ Sk. 18. zemsvītras piezīmi.

⁽⁴⁸⁾ OV C 341, 21.11.2013., 6. lpp.

⁽⁴⁹⁾ EESK ziņojums "Romu kopienas labāka iekļaušana, īstenojot pilsoniskās sabiedrības iniciatīvas" (2014. gads).

⁽⁵⁰⁾ OV C 299, 4.10.2012., 115. lpp., OV C 332, 8.10.2015., 68. lpp.

atbilstīgu pensiju nodrošināšanā nākotnē⁽⁵¹⁾. Piemēram, Eiropas salīdzinošais pensiju ilgtspējas un atbilstības indekss būtu nodēris kritērijs, lai palīdzētu dalībvalstīm reformēt savas pensiju sistēmas un mazināt nabadzību.

3.23. Mērķis, kas saistīts ar cilvēku darba dzīves paildzināšanu, būtu jāpapildina ar dzīves cikla pieeju, ietverot labus darba apstākļus, tostarp veselības aizsardzības, drošības un darba laika politiku, un mudinot cilvēkus izmantot mūžizglītības iespējas. Ilgāks darba mūžs līdz pensijas vecumam, saņemot pienācīgus ienākumus nostrādātajos gados un līdz ar to arī pienācīgu pensiju, un politika, kas sekmē gados vecāku darba ņēmēju vienmērīgu pāreju uz pensionēšanos, ir svarīgi aspekti – šajā ziņā būtiska loma ir spējai pilnveidot attieksmi pret darbu.

3.24. Sociālā nodrošinājuma standarti ES ir ļoti atšķirīgi atkarībā no dažādajām sistēmām un tradīcijām. EESK ir aicinājusi noteikt skaidrākas ES stratēģiskās prioritātes sociālās politikas jomā un darba pamatprogrammas ietvaros izstrādāt vispārējus sociālās politikas principus. EESK ir norādījusi, ka jācenšas noteikt saistošu obligāto sociālās aizsardzības minimumu⁽⁵²⁾, un ierosina definēt augsta līmeņa standartus attiecīgajos līmeņos, vienlaikus pienācīgi ņemot vērā gan ilgtspējas, gan atbilstības prasības. Vajadzīga labāka apmaiņa ar paraugpraksi, lai ieviestu iekļaujošāku sociālā nodrošinājuma tīklu visiem, kuri likumīgi dzīvo Eiropas Savienībā. Ņemot vērā dialoga “Darbs 4.0” izaicinājumus un jaunu nodarbinātības un daļējas nodarbinātības veidu ieviešanu, ir būtiski apsvērt un nolemt, kā dalībvalstis varētu reformēt savas sociālā nodrošinājuma sistēmas, lai bezdarba apdrošināšanu pārveidotu par iekļaujošas nodarbinātības apdrošināšanu, kas var kalpot kā “drošības josta” nākotnē, kā arī veicināt nodarbinātību un pienācīgu darbu. Svarīgi nodrošināt, lai darbs būtu pievilcīgāks nekā pabalstu saņemšana, radot īstos stimulus, kas mudinātu cilvēkus izvēlēties iespēju strādāt, un vienlaikus nodrošinot ienākumus cilvēkiem, kuri nevar atrast darbu. Salīdzinošā novērtēšana šajā jomā varētu sniegt pievienoto vērtību dalībvalstīm, lai vajadzības gadījumā uzlabotu atbilstības nosacījumus, pabalstu maksāšanas ilgumu un apjomu.

3.25. EESK jau 2009. gadā uzsvēra, ka Eiropai jāatgūst vadošā loma pētniecībā un inovācijā. EESK ir uzsvērusi, ka sasniegumi zinātnes un tehnikas jomā un to izmantošana konkurētspējīgā globalizētā ekonomikā nodrošinātu Eiropas nākotni pasaules rūpniecības vidē. Turklāt tā ir uzsvērusi, ka inovācijas priekšnosacījums ir sociālā vide, kas atvērta progresam⁽⁵³⁾. Radošai uzņēmējdarbībai, kas nodrošina darba iespējas, arī ir izšķirīga nozīme inovācijai labvēlīgas vides veidošanā. Šajā procesā būtiska nozīme ir pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

3.26. EESK uzskata, ka inovācijas spēja darbavietā un darba ņēmēju līdzdalība ir savstarpēji saistītas. Turklāt “laba” un “ilgtspējīga” uzņēmējdarbības pārvaldība būtu jāveido, pamatojoties uz iekšējā tirgus apstākļos pārbaudītām tiesiskām struktūrām un praksi, kas nodrošina darba ņēmēju līdzdalību, kura izpaužas kā informēšana, uzklauššana un attiecīgajos gadījumos arī iesaistīšana lēmumu pieņemšanā⁽⁵⁴⁾. Noteikumus par darba ņēmēju obligātu līdzdalību vajadzētu konsolidēt un vispārēji piemērot ES tiesību aktos, pamatojoties uz standartiem, kuri jau ir spēkā⁽⁵⁵⁾.

3.27. Klimata pārmaiņas rada būtiskas vides un sociālās problēmas Eiropai un visai pasaulei. Nodarbinātības nākotni veidos arī steidzamā nepieciešamība pārveidot mūsu ekonomiku, rūpniecību un darbavietas tā, lai aizsargātu planētu. EESK atzinīgi vērtē to, ka ES ir ratificējusi Parīzes nolīgumu, un aicina veidot pilsoniskās sabiedrības un vietējo reģionālo pašvaldību aliansi, lai nodrošinātu COP21 saistību izpildi⁽⁵⁶⁾. Šo saistību īstenošana jāsašķir ar ES saistībām nabadzības mazināšanas jomā. Taisnīgas pārejas, pienācīga darba un nodarbinātības atbalstam būs vajadzīgi ieguldījumi resursos, lai palīdzētu kopienām un darba ņēmējiem nozarēs, kuras jau skārusi minētā pāreja, kā arī lai paredzētu un veicinātu turpmāku restrukturizāciju un pāreju uz vidi saudzējošāku un ilgtspējīgāku ekonomiku. Ar Investīciju plānu Eiropai būtu jāatbalsta projekti, kas ir atbilstīgi COP 21 saistībām.

⁽⁵¹⁾ Sociālās aizsardzības pārraudzības instruments (SAPI) – Sociālās aizsardzības komitejas ziņojums par nozīmīgākajām sociālajām problēmām un galvenie vēstījumi, 12606/16.

⁽⁵²⁾ OV C 13, 15.1.2016., 40. lpp.

⁽⁵³⁾ EESK nostājas dokuments par pētniecību un inovāciju ES (EESC-13-19-EN).

⁽⁵⁴⁾ OV C 161, 6.6.2013., 35. lpp.

⁽⁵⁵⁾ Sk. 54. zemspītras piezīmi.

⁽⁵⁶⁾ OV C 389, 21.10.2016., 20. lpp.

4. Sociālo ieguldījumu nepieciešamība

4.1. Sociālā un ekonomiskā nelīdzsvarotība rada draudus ES. Tā vājina sociālo kohēziju un politikas uzticamību un kavē ekonomikas progresu. EESK jau iepriekš ir paudusi savu viedokli, ka nabadzības mazināšanai jābūt prioritārai un ka cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību jāklūst par vienu no galvenajiem pilāra elementiem⁽⁵⁷⁾.

4.2. Lai gan EESK atzīst, ka nabadzības mazināšana ir galvenokārt dalībvalstu kompetencē, tā arī mudina Eiropas Savienības Padomi vēlreiz uzsvērt apņemšanos, kas iekļauta stratēģijā "Eiropa 2020", saistībā ar tās mērķi mazināt nabadzību, vienlaikus īstenojot integrētāku pieeju. Tas nozīmē, ka nabadzības mazināšanas jautājums būtu sistemātiski jāiekļauj Eiropas pusgada procesā un ka stratēģija "Eiropa 2020" būtu jāsaista ar programmu 2030. gadam⁽⁵⁸⁾. Būtiski svarīga ir ekonomikas izaugsme un konkurētspēja, tāpēc liela nozīme nevienlīdzības un nabadzības mazināšanā ir makroekonomikas politikai, kas sekmē pienācīgu darbvietu izveidi.

4.3. EESK jau agrāk ir norādījusi, ka, jo ilgāk turpinās taupības politika, kas galvenokārt ir vērsta uz izdevumu samazināšanu un kurā trūkst atbilstīgu pasākumu izaugsmes, sociālās kohēzijas un solidaritātes nodrošināšanai, jo skaidrāk kļūst redzams, ka aizvien lielākā sociālā nevienlīdzība apdraud Eiropas ekonomisko integrāciju un labklājību⁽⁵⁹⁾. EESK aicina atjaunot centienus iekļaut sociālo ieguldījumu jēdzienu visās attiecīgajās politikas jomās⁽⁶⁰⁾. EESK uzskata, ka vēl ir jāapsver, kā sasaitīt Junkera plānu 2. gadam ar Sociālo ieguldījumu paketes mērķiem. Turklāt EESK ir aicinājusi izstrādāt Eiropas Sociālo ieguldījumu paketi⁽⁶¹⁾, kas sekmētu sociālās reformas un sociālos ieguldījumus un palīdzētu atjaunot ekonomikas, sociālo un teritoriālo konvergenci.

4.4. EESK atzinīgi vērtē Komisijas Sociālo ieguldījumu paketi, kas liecināja par līdzšinējās pieejas fundamentālo maiņu, jo Komisija atzīst, ka lielākas uzmanības pievēršana sociālajiem ieguldījumiem nav saistīta tikai ar izmaksām, bet nozīmē arī ieguldījumu Eiropas izaugsmei un nodarbinātības iespējās⁽⁶²⁾. EESK pauž nožēlu, ka nav izdarīts nekas vairāk, lai efektīvi īstenotu šos mērķus. Sociālie ieguldījumi laika gaitā sniedz ekonomiskos un sociālos ieguvumus, palielinot nodarbinātību vai strādājošo ienākumus, uzlabojot veselības aprūpi, mazinot bezdarbu, nodrošinot labāku izglītību, samazinot nabadzību un sociālo atstumtību u. c. Tie arī palielina iedzīvotāju labklājību un vienlaikus sekmē ekonomiku, nodrošinot kvalificētāku darbaspēku, lielāku ražīgumu un nodarbinātību. Šādi ieguldījumi, īpaši tie, kas veicina izaugsmi, sekmētu arī iedzīvotāju prasmju un kvalifikāciju uzlabošanu, palielinātu viņu iespējas sabiedrībā un darba tirgū, kā arī stimulētu ekonomiku, palīdzot ES pārvarēt krīzi un kļūt spēcīgākai un konkurētspējīgākai. Turklāt tas nodrošinātu valsts līdzekļu efektīvāku izmantošanu, tādējādi radot ietaupījumu valsts budžetā vidējā termiņā un ilgtermiņā.

4.5. EESK jau ir atzinīgi novērtējusi to, ka Komisija ir pilnībā atzinusi sociālās ekonomikas, sociālo uzņēmumu, pilsoniskās sabiedrības un sociālo partneru svarīgo nozīmi Sociālo ieguldījumu paketes īstenošanā⁽⁶³⁾.

4.6. EESK jau ir paudusi viedokli, ka Eiropas minimālā ienākuma ieviešana saskaņā ar pamatdirektīvu ļautu novērst sociālo atstumtību, sekmēt ekonomikas un teritoriālo kohēziju, aizsargāt cilvēka pamattiesības, nodrošināt līdzsvaru starp ekonomikas un sociālajiem mērķiem un taisnīgi sadalīt resursus un ienākumus. EESK atkārtoti aicina Komisiju pārbaudīt Eiropas minimālā ienākuma finansēšanas iespējas un izveidot atbilstīgu fondu⁽⁶⁴⁾.

4.7. EESK atkārtoti uzsver, ka ilgtspējīgas, efektīvas un lietderīgas sociālās labklājības sistēmas ir ļoti svarīgas visiem Eiropas Savienības iedzīvotājiem. Tās ir ļoti svarīgs instruments, lai uzturētu sociālo un teritoriālo kohēziju, solidaritāti un stabilitāti sabiedrībā, kā arī veicinātu ekonomikas izaugsmi. Labklājības sistēmām ir svarīga nozīme arī automātiskas stabilizācijas nodrošināšanā, kā tas pierādījās krīzes laikā. Atzīstot, ka lēmumu par sociālās politikas struktūru un saturu pieņemšana ir galvenokārt dalībvalstu kompetencē, būtu jāizstrādā efektīvākas valsts un ES iniciatīvas par sociālās

⁽⁵⁷⁾ OV C 133, 14.4.2016., 9. lpp.

⁽⁵⁸⁾ Sk. 57. zemsvītras piezīmi.

⁽⁵⁹⁾ OV C 13, 15.1.2016., 33. lpp.

⁽⁶⁰⁾ EESK ieguldījums Komisijas 2017. gada darba programmā, 2016. gada 14. jūlijs.

⁽⁶¹⁾ OV C 271, 19.9.2013., 1. lpp.

⁽⁶²⁾ OV C 271, 19.9.2013., 91. lpp.

⁽⁶³⁾ Sk. 62. zemsvītras piezīmi.

⁽⁶⁴⁾ OV C 170, 5.6.2014., 23. lpp. (Darba devēju grupa šo atzinumu neatbalstīja; sk. www.eesc.europa.eu/resources/docs/statement-minimum-income.pdf).

aizsardzības sistēmu uzlabošanu, ietverot tajās sociālo nodrošināšanu, sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus, veselības aprūpi un mājokļu nodrošināšanu⁽⁶⁵⁾. Padome un Sociālās aizsardzības komiteja ir norādījušas, ka dalībvalstīm būtu jāturpina centieni uzlabot sociālās aizsardzības sistēmu sniegumu un nodrošināt, ka tās sniedz labākus sociālos rezultātus, vienlaikus maksimāli palielinot labvēlīgo ietekmi uz nodarbinātību un izaugsmi⁽⁶⁶⁾.

4.8. Valsts sociālā nodrošinājuma iestādes un valsts pārvaldes iestādes ir atbildīgas par vispārēju, kvalitatīvu un izmaksu ziņā pieejamu sociālo pakalpojumu nodrošināšanu. Valsts uzdevums ir akreditēt, veikt ieguldījumus un uzraudzīt piekļuvi šiem pakalpojumiem, kurus sniedz valsts iestādes, bezpeļņas vai uz peļņu orientētas organizācijas, kā tas patlaban tiek veikts vairākās ES valstīs. Liela nozīme ir pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvjiem, īpaši sociālajiem partneriem, sociālajiem uzņēmumiem un savstarpējas sadarbības organizācijām. To pienākumi ietver sociālā nodrošinājuma, veselības apdrošināšanas un sociālās palīdzības sistēmu izstrādi, īstenošanu, nodrošināšanu un uzraudzību. Turklāt ciešāka visu dalībnieku sadarbība var veicināt valsts līdzekļu efektīvāku un labāku izmantošanu sociālās politikas īstenošanā. Tai būtu jāietver arī iespēja izmantot partnerības starp valsts iestādēm un privātajiem dalībniekiem, vienlaikus ņemot vērā valsts sistēmu īpatnības.

4.9. EESK uzskata, ka attiecīgie dalībnieki jāiesaista spēcīgākā un pārredzamākā dialogā ar mērķi uzlabot sociālās aizsardzības sistēmu ilgtspēju, prioritāri izmantojot resursus efektīviem, lietderīgiem un atbilstīgiem publiskajiem ieguldījumiem, kas pilnībā atbalstītu sociālās tiesības un jo īpaši sekmētu dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmu pamatprincipu ievērošanu.

4.10. Līdztekus pārejai uz dialogu "Darbs 4.0" jāīsteno pāreja uz dialogu "Labklājība 4.0". Krīze, lēns izaugsmes temps un augsts bezdarba līmenis, kā arī straujāka sabiedrības novecošanās un darbaspēka samazināšanās apdraud sociālās aizsardzības sistēmu ilgtspēju un atbilstību. Vienlaikus palielinās pieprasījums pēc sociālajiem pakalpojumiem, galvenokārt sabiedrības novecošanās dēļ, bet trūkst resursu šā pieprasījuma apmierināšanai. Tādēļ ir svarīgi veikt reformas, lai ieviestu iedarbīgas un ekonomiski efektīvas sociālās aizsardzības sistēmas, sociālo politiku un pakalpojumus. Pīlāram jāspēj ne vien reaģēt uz pārmaiņām darba tirgū, bet arī jāatbalsta dalībvalstis, nodrošinot piemērotus risinājumus, lai reaģētu uz būtiskākajām pārmaiņām labklājības sistēmās, sociālās politikas un pakalpojumu jomā. Par galveno mērķi jāizvirza to kvalitātes, ilgtspējas, pieejamības un atbilstības nodrošināšana visiem, kurus ietekmē iepriekšminētie faktori; tam vajadzīgs atbilstīgs tiesiskais regulējums un politika.

4.11. EESK arī atzīst, ka pastāvīgs spiediens uz valstu budžetiem, demogrāfiskās un sociālās pārmaiņas un jaunas sociālās problēmas daudzās dalībvalstīs ir radījušas jaunus un inovatīvus veidus, kā finansēt un nodrošināt pabalstus un pakalpojumus. Šo tendenci, ko dēvē par sociālo inovāciju, ir izraisījusi nepieciešamība risināt neatrisinātās sociālās vajadzības. Tā papildina valsts tradicionālo labklājības nodrošināšanu, sadarbībā ar vietējām pašvaldībām mobilizējot dažādus sociālos un ekonomiskos dalībniekus un finanšu resursus. Tomēr ar to nedrīkst aizstāt valsts un tās dažādo publisko struktūru atbildību un pienākumus nodrošināt ES iedzīvotājiem vispārēju piekļuvi kvalitatīviem, izmaksu ziņā pieejamiem, ilgtspējīgiem un pieejamiem pakalpojumiem saskaņā ar valsts praksi. Sociālā inovācija rada sociālo kapitālu un palielina vietējās sabiedrības nozīmi. Eiropas Komisijai un dalībvalstīm būtu efektīvāk jāizmanto tādi svarīgi instrumenti kā publiskais iepirkums un Eiropas strukturālie un investīciju fondi, lai atbalstītu sociālo inovāciju un sociālās ekonomikas uzņēmumus.

4.12. EESK ir daudzkārt uzsvērusi sociālās ekonomikas, tostarp sociālo uzņēmumu, īpašo un svarīgo nozīmi ekonomisko un sociālo risinājumu nodrošināšanā⁽⁶⁷⁾. Šī nozare ir Eiropas sociālā modeļa galvenais elements, kas tieši veicina sociālo un ekonomisko kohēziju un pārmaiņas, taisnīgāku ienākumu un resursu sadalījumu un aktīvu pilsoniskumu. EESK nesen aicināja izstrādāt ES Rīcības plānu sociālās ekonomikas jomā⁽⁶⁸⁾.

⁽⁶⁵⁾ Valsts mēroga debates, piemēram, Bulgārijā, Īrijā, Rumānijā un Spānijā.

⁽⁶⁶⁾ 2015. gada Padomes secinājumi par sociālo pārvaldību iekļaujošai Eiropai (*Council document 14129/15*) un Sociālās aizsardzības pārraudzības instruments (SAPI) – Sociālās aizsardzības komitejas ziņojums par nozīmīgākajām sociālajām problēmām un galvenie vēstījumi (*Council document 12606/16*).

⁽⁶⁷⁾ Sk., piemēram, OV C 117, 26.4.2000., 52. lpp.; OV C 318, 23.12.2009., 22. lpp.; OV C 229, 31.7.2012., 44. lpp.; OV C 458, 19.12.2014., 14. lpp.; INT/735 Sociālās uzņēmējdarbības projekts. Sociālās ekonomikas svarīgā nozīme tika apspriesta arī vairākās valsts mēroga debatēs, piemēram, Bulgārijā, Igaunijā, Itālijā, Lietuvā, Portugālē un Spānijā.

⁽⁶⁸⁾ EESK ieguldījums Eiropas Komisijas 2017. gada darba programmā, 2016. gada 15. jūnijs.

4.13. Kopumā un ES kompetenču ietvaros par pilāra mērķi būtu jāizvirza kopējas atsaucē sistēmas izveide, lai noteiktu kritērijus un uzraudzītu nepieciešamo valsts tiesisko regulējumu un politisko sistēmu, kas nodrošinātu tiesības uz kvalitatīviem noteikumiem, jo īpaši attiecībā uz sociālās aizsardzības pabalstiem⁽⁶⁹⁾, tostarp sociālo pakalpojumu pieejamību, pieņemamām izmaksām un piekļuvi šiem pakalpojumiem, kā arī to ilgtspēju un efektivitāti. Tā būtu jāpiemēro visām sociālā nodrošinājuma jomām⁽⁷⁰⁾, kā arī visiem citiem sociālajiem (aizsardzības) pakalpojumiem.

4.14. Par pilāra mērķi jāizvirza arī vajadzīgo stimulu radīšana dalībvalstīm, lai nodrošinātu tiesību, kas iegūtas saskaņā ar atbilstīgiem valsts kritērijiem, pārvedamību un tādējādi brīvu apriti. Šāda tiesību atzīšana ļautu sniegt katrai personai piemērotāku atbalstu profesionālās un privātās dzīves sakārtošanai. Tiktu nodrošināti pienācīgāki un elastīgāki līdzekļi, lai pielāgotos katra ES iedzīvotāja dzīves ciklam un jo īpaši nodrošinātu vienmērīgu pāreju uz/no darba tirgus.

4.15. Turklāt pilārs būtu jāizmanto, lai noteiktu kritērijus attiecībā uz pamatpakalpojumu sniegšanu. Dalībvalstīm vajadzētu izstrādāt īstenošanas stratēģijas, ņemot vērā konkrēto sociāli ekonomisko un fiskālo situāciju katrā valstī. Kritēriji būtu jāattiecinā ne tikai uz pakalpojumu pieejamību – tiem vajadzētu sekmēt 26. protokolā ietvertu pamatprincipu (vispārēja piekļuve, kvalitāte, drošība, pieejamība, vienlīdzīga attieksme un patērētāju tiesību veicināšana) īstenošanu. Kritēriju izstrādē atsaucē būtu jāizmanto brīvprātīgā Eiropas kvalitātes sistēma sociālo pakalpojumu jomā un Eiropas pirmsskolas izglītības un aprūpes kvalitātes sistēma.

4.16. Princips par vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanu visiem ir ietverts Eiropas līgumos, un tas ir pilnībā un atbilstīgi jāatspoguļo iekļaujošā sociālajā pilārā. Ņemot vērā, ka ES *acquis* jau ietver vienotu obligāto standartu kopumu attiecībā uz darba ņēmējiem Eiropā, atliek to īstenot. Vienlīdzība un nediskriminācija jānodrošina gan vīriešiem, gan sievietēm, gan visām mūsu sabiedrības grupām, tostarp personām ar invaliditāti, LGBTI personām, personām, kas pieder pie etniskām minoritātēm, un visiem pārējiem, kuri saskaras ar diskrimināciju.

4.17. Ir būtiski panākt dažādu Eiropas sabiedrības grupu lielāku līdzdalību nodarbinātībā, lai risinātu demogrāfiskās novecošanās un darbaspējīga vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanās problēmu. Jāpanāk progress vienlīdzības un nediskriminācijas veicināšanā ne tikai darbā, bet arī citās dzīves jomās, piemēram, piekļuvē precēm un pakalpojumiem, izglītībai, mājokļiem un veselības aprūpei. Šajā saistībā ir cerības, ka drīz tiks no jauna apspriesta ES direktīva par vienādu attieksmi attiecībā uz piekļuvi precēm un pakalpojumu sniegšanu.

5. Debašu ar organizētu pilsonisko sabiedrību iznākums

5.1. EESK no 2016. gada 2. septembra līdz 2. novembrim visās dalībvalstīs rīkoja debates ar organizētu pilsonisko sabiedrību. Debates koordinēja trīs EESK locekļi ("trijotne") no attiecīgās valsts, bieži tas notika sadarbībā ar Eiropas Komisiju (15 debates) vai valsts Ekonomikas un sociālo lietu padomi (septiņas debates). Debatēs piedalījās dalībnieki no dažādām darba devēju organizācijām, arodbiedrībām un citām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kā arī (retāk) no akadēmiskajām aprindām. Pavisam 28 debatēs piedalījās gandrīz 1 800 pārstāvju no pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

5.2. Lielākajā daļā debašu tika apspriests galveno jautājumu kopums. Tika diskutēts par dažādiem jautājumiem, kuri atspoguļo atšķirīgās dalībvalstu tiesību sistēmas, prioritātes un apstākļus. Pēc debatēm koordinators trijotne sagatavoja ziņojumus par dalībvalstīm, kuros vairumā gadījumu tika iekļauti secinājumi un/vai ieteikumi. Orientējošie jautājumi bija šādi:

1. Kādas, jūsuprāt, ir vissteidzamāk risināmās ekonomikas un sociālās problēmas Eiropā un jūsu valstī? Kas ir nepieciešams, lai risinātu šīs problēmas?
2. Vai, jūsuprāt, sociālo tiesību pilārs ir vajadzīgs, un, ja tas tā ir, kā šis pilārs būtu jāveido, lai risinātu galvenās sociālās un ekonomiskās problēmas Eiropā un jūsu valstī?

⁽⁶⁹⁾ Tostarp invaliditātes, ilgtermiņa aprūpes, bērnu aprūpes pabalstiem.

⁽⁷⁰⁾ Veselības aprūpes un slimības pabalsti, bezdarbnieka pabalsti, vecuma pabalsti, darba traumas pabalsti, ģimenes pabalsti, maternitātes pabalsti, invaliditātes pabalsti un apgādnieka zaudējuma pabalsti.

3. Kā, atjauninot ES darba tirgus stratēģiju, varētu nodrošināt uzņēmumiem, darba ņēmējiem un darba meklētājiem vajadzīgo elastīgumu un drošību? Kā šajā procesā varētu ņemt vērā dažādus svarīgus jautājumus, piemēram, jauno realitāti, ko rada pieaugošā digitalizācija ekonomikas un darba tirgū, iedzīvotāju novecošanas problēmu un nepieciešamību atvieglot pāreju no izglītības sistēmas uz darba tirgu?
4. Kā var nodrošināt sociālās aizsardzības sistēmu ilgtspēju un noteikt pieejamo resursu izmantošanas prioritātes, lai tos izmantotu efektīviem, atbilstošiem un nepieciešamiem sociālajiem ieguldījumiem un pakalpojumiem? Kāda ir dažādo dalībnieku nozīme?
5. Kā Eiropas sociālo tiesību pīlārs var atbalstīt ekonomisko un sociālo konvergenci visā Eiropā?
6. Kas vajadzīgs, lai Eiropā veicinātu un uzturētu saliedētu sabiedrību?

5.3. Komitejas locekļu trijotnes sagatavoto valsts ziņojumu secinājumos/ieteikumos atklājās, ka dažādās debatēs tika izvirzītas vairākas kopīgas tēmas/temati. Tās ir apkopotas šajā atzinuma sadaļā.

5.3.1. Par Eiropas sociālo tiesību pīlāra darbības jomu un formātu:

- astoņpadsmit dalībvalstu secinājumos/ieteikumos norādīts, ka organizēta pilsoniskā sabiedrība vai tās grupas atbalstīja iniciatīvu par ESTP izveidi (CY, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, LV, MT, PL, PT, RO, SE, SI, SK). Divpadsmit dalībvalstīs (DE, EE, ES, FI, HR, HU, IE, IT, LU, MT, PT, SK) tika norādīts, ka vēl jāprecizē pīlāra mērķi, darbības joma un/vai saturs,
- trīspadsmit dalībvalstu secinājumos tika uzsvērtas ekonomikas politikas un sociālās politikas savstarpējā atkarība (BG, CY, CZ, DE, ES, FI, HR, IE, IT, RO, SE, SI, UK). Turklāt deviņās dalībvalstīs (DE, DK, EE, EL, ES, FI, MT, RO, SE) tika uzsvērtas izaugsmes nozīme un sešos gadījumos – konkurētspēja (EE, ES, FI, DK, MT, SE),
- divpadsmit dalībvalstu secinājumos atzīts, ka tiek atbalstīta ESTP piemērošana visā ES (BG, DE, CZ, EE, ES, FI, HR, HU, IT, PL, SK, SE),
- deviņu dalībvalstu secinājumos ir atsauce uz ESTP īstenošanu/ieviešanu vai spēkā esošā *acquis* un politikas īstenošanu (BG, DK, EE, AP, IE, LV, LT, PL, SE). Piecās no minētajām valstīm (BG, HR, IE, LV, LT) tika īpaši norādīts, ka pīlārs jāiekļauj Eiropas pusgada īstenošanā,
- astoņu dalībvalstu (DE, EL, ES, FI, HU, PT, SK, RO) secinājumos tika uzsvērtas nepieciešamība veicināt sociālo kohēziju un mazināt nabadzības, nevienlīdzības un atstumtības palielināšanos,
- septiņās dalībvalstīs (BE, CZ, DE, DK, FI, HR, SE) uzmanība tika veltīta nepieciešamībai ievērot subsidiaritātes principu. Šajā saistībā trīs ziemeļvalstīs (FI, SE, DK) aizstāvēja valsts kompetenci attiecībā uz darba koplīgumu slēgšanas sarunām un trīs dalībvalstīs – kompetenču sadalījumu (FI, SE, BE)
- konverģences jautājums (tostarp augšupēja konverģence, sociālās politikas konverģence un/vai konverģence starp dalībvalstīm kopumā) tika minēts astoņās dalībvalstīs (BG, DE, FR, HR, HU, IT, PT, SK),
- sešu dalībvalstu secinājumos/ieteikumos tika norādīts, ka vajadzīgi publiskie, privātie un/vai sociālie ieguldījumi (CZ, EL, ES, HR, IE, SL).

5.3.2. Galvenās secinājumos/ieteikumos izvirzītās tēmas, kas saistītas ar Eiropas Komisijas provizorisko ESTP izklāstu:

- sociālā dialoga izšķirīgā nozīme tika minēta 11 dalībvalstu (CY, EE, ES, FI, HU, HR, IE, LV, RO, SI, SK) secinājumos/ieteikumos,
- septiņās dalībvalstīs (CY, EE, FI, IE, LV, RO, SI) tika uzsvērtas pilsoniskā dialoga nozīme (lai gan šis jautājums nebija ietverts Komisijas provizoriskajā ESTP izklāstā),

- sešās dalībvalstīs (CY, DK, HR, HU, PL, SI) secinājumos tika uzsvērtā vajadzība pielāgoties pārmaiņām, jo īpaši digitalizācijas dēļ,
- trīs dalībvalstu (BG, CY, SI) secinājumos tika norādīts uz nepieciešamību ņemt vērā problēmas un pārmaiņas, kas izriet no demogrāfiskajām norisēm,
- secinājumos/ieteikumos visbiežāk minētie jautājumi bija integrēti sociālie pabalsti un pakalpojumi, veselības aprūpes un slimības pabalsti, pensijas, bezdarbnieka pabalsti, minimālie ienākumi un piekļuve pamatpakalpojumiem (kas ietverti 20 principos, kuri minēti Komisijas provizoriskajā ESTP izklāstā), kā arī sociālais nodrošinājums, sociālie standarti un sociālās aizsardzības ilgtspēja. Viens vai vairāki no minētajiem jautājumiem bija norādīti 22 dalībvalstu (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, PT, RO, SE, SI, SK, UK) secinājumos,
- nodarbinātība, darbvietu radīšana un bezdarba (tostarp jauniešu bezdarba) novēršana tika minēta septiņu dalībvalstu (BE, CZ, EL, ES, FI, HR, RO) secinājumos/ieteikumos,
- vienpadsmit dalībvalstu (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, FI, FR, HR, HU, SI) secinājumos galvenā uzmanība bija veltīta izglītībai un prasmēm (arī saistībā ar darba tirgus digitalizāciju),
- desmit dalībvalstu (BE, CY, CZ, DK, FI, HR, HU, MT, RO, UK) secinājumos tika uzsvērts, ka jānodrošina nepietiekami pārstāvēto vai atstumto grupu līdzdalība darba tirgū, un septiņās no tām (BE, DE, DK, FI, HU, MT, UK) šajā saistībā tika minēta dzimumu līdztiesība,
- astoņās dalībvalstīs (CZ, CY, DK, FI, FR, HR, RO, SE) tika norādīts viens vai vairāki šādi jautājumi: nepieciešamība nodrošināt nodarbinātības stabilitāti, pārejas, pienācīgs darbs un/vai sociālais nodrošinājums, dažreiz arī saistībā ar darba tirgus digitalizāciju,
- trijās dalībvalstīs (DK, FI, SI) secinājumos attiecīgi norādīts, ka “elastdrošības” jēdziens varētu būt noderīgs nākotnē piemērojamam Eiropas sociālajam modelim, ka jāpanāk līdzsvars starp elastīgumu un drošību un jāņem vērā ekonomikas vajadzības pēc elastīga darbaspēka.

5.4 Secinājumos/ieteikumos arī atklājās, ka galvenās viedokļu atšķirības bija jautājumā par to, vai ESTP būtu jāparedz likumdošanas pasākumi. Šajā ziņā dalījās gan vienas valsts, gan dažādu valstu dalībnieku uzskati, un viņu atšķirīgos viedokļus puda darba devēju pārstāvji, kuri (parasti) neatbalsta ierosinājumu par papildu tiesību aktiem, un arodbiedrību pārstāvji, kuriem (parasti) ir pretējs viedoklis.

6. Pārvaldība

6.1.1. Skaidrāk jāprecizē Eiropas sociālo tiesību pilāra saturs, procesi, konkrētas iniciatīvas tā īstenošanai, finansēšana un uzraudzība, kā arī dažādo dalībnieku uzdevumi. Pārvaldības jautājumam ir izšķirīga nozīme, ņemot vērā līgumos paredzētos noteikumus, tostarp subsidiaritātes principu. Iedzīvotājiem ir tiesības zināt, kas ir atbildīgs par katru lēmumu.

6.1.2. Saistībā ar attiecīgajiem dalībniekiem un to uzdevumiem EESK uzsver, ka darba tirgus jautājumos partnerība starp valsts iestādēm un sociālajiem partneriem ES un dalībvalstu līmenī ir galvenais instruments, kas var uzlabot politikas sekmes, lai sasniegtu plaši atbalstītos mērķus. Sociālās aizsardzības jomā galvenā nozīme ir valdībām, valsts pārvaldei, reģionālajām/vietējām pašvaldībām un dažādām valsts iestādēm, kas darbojas sociālā nodrošinājuma jomā, kā arī sociālo pakalpojumu sniedzējiem. Turklāt arī sociālie partneri bieži piedalās sociālās aizsardzības shēmu izstrādē un īstenošanā un uzņemas pienākumus sociālo pakalpojumu jomā. Citas ieinteresētās personas, piemēram, sociālās aģentūras, kam ir pieredze sociālās palīdzības nodrošināšanā, var sniegt ieguldījumu, garantējot drošības tīklus tai sabiedrības daļai, kas pakļauta nabadzības riskam.

6.1.3. EESK uzsver, ka pilārs var kļūt par veiksmīgu projektu, kas sniedz ieguvumu Eiropai un visiem tās iedzīvotājiem, bet tikai tad, ja tā rezultāti ir redzami. Krīzes laikā pilārs var būt laba iespēja apliecināt, ka Eiropas Savienība joprojām spēj vajadzības gadījumā nodrošināt atbilstīgus risinājumus problēmām, ar kurām saskaras iedzīvotāji, vienlaikus pilnībā ievērojot kompetenču sadalījumu un subsidiaritātes principu. Pilāram īpaši jāsekmē iedzīvotāju labklājība saskaņā ar Līgumā noteikto prasību cita starpā nodrošināt “sociālā tirgus ekonomiku ar augstu konkurētspēju, kuras mērķis ir panākt pilnīgu nodarbinātību un sociālo attīstību, kā arī vides augsta līmeņa aizsardzību un tās kvalitātes uzlabošanu” (LES 3. pants). Turklāt pilāra uzdevums ir veicināt darba tirgu un sociālās aizsardzības sistēmu labāku darbību. Vienlaikus EESK pauž bažas par to, ka trūkst skaidrības attiecībā uz pilāra darbības jomu. EESK ir noraižējies, ka tas var izraisīt vēl lielāku nenoteiktību un neapmierinātību, radot cerības, kas netiks piepildītas vai kuras nebūs iespējams piepildīt⁽⁷¹⁾.

6.2. Sociālās tiesības visiem

6.2.1. Komisija ierosina sākumā piemērot pilāru eurozonai, jo tajā jau ir sācies turpmākas integrācijas un konsolidācijas process, lai panāktu lielāku konvergenci. Tomēr ES līgumos⁽⁷²⁾ ietvertie sociālās jomas noteikumi ir piemērojami visām ES dalībvalstīm. Apsverot daudzajās valsts mēroga debatēs paustos viedokļus, EESK uzskata, ka pilārs būtu piemērojams visām 28 ES dalībvalstīm.

6.2.2. EESK vienā no iepriekšējiem atzinumiem ir norādījusi, ka sociāli ilgtspējīga makroekonomikas politika ir priekšnoteikums stabilākai ekonomikas atveseļošanai un sociālās kohēzijas nodrošināšanai. Ekonomikas apstākļu labāka novērtēšana arī ir būtisks priekšnoteikums, lai panāktu produktīvu nodarbinātību un labi izstrādātu sociālo politiku ES un dalībvalstu līmenī, nodrošinot paaudžu līdzsvaru. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka uzsvars likts uz Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumu elastīgu piemērošanu, un to, ka fiskālā deficīta aprēķinos Komisija ņems vērā atsevišķus publiskos ieguldījumus, taču uzskata šo pasākumu par ierobežotu un nepilnīgu⁽⁷³⁾.

6.3. Eiropas pusgads

6.3.1. Eiropas pusgadam un valsts reformu programmām, ko vienādi piemēro valstīm, kas nav eurozonas dalībvalstis, jākļūst par galvenajiem pilāra īstenošanas un uzraudzības instrumentiem. Tomēr, ņemot vērā Eiropas pusgadā pieejamos papildu makroekonomiskās uzraudzības mehānismus attiecībā uz eurozonas valstīm, ir iespējams tos izmantot, lai izstrādātu attiecīgus papildu kritērijus nolūkā atbalstīt valstu reformas. Saikne starp pilāru un Eiropas pusgadu tika minēta vairākās valsts mēroga debatēs⁽⁷⁴⁾.

6.3.2. EESK norāda, ka daži ekonomikas politikas mērķi attiecībā uz ekonomikas pārvaldību pēdējos gados ir vairāk jāsaista ar ES sociālās politikas mērķiem, kā noteikts LESD 4. panta 2. punktā⁽⁷⁵⁾. Atbilstoši horizontālajai sociālajai klauzulai⁽⁷⁶⁾ jāveic visu Eiropas pusgada pasākumu sociālās ietekmes novērtējums. Novērtējuma rezultāti būtu jāpublisko un jāapspriež gan dalībvalstu, gan Eiropas līmenī⁽⁷⁷⁾.

6.3.3. EESK jau iepriekš ir norādījusi, ka Eiropas pusgada laikā nodarbinātības un sociālie mērķi svarīguma ziņā būtu jāpielīdzina makroekonomikas apsvērumiem Eiropas pusgadā⁽⁷⁸⁾. Komiteja ir arī ieteikusi, ka būtu jānosaka salīdzināmi un kopēji rādītāji, piemēram, attiecībā uz nabadzību un nevienlīdzību, kā arī obligāti jāveic visu valsts reformu programmās (VRP) un katrai valstij adresētajos ieteikumos (KVAI) ierosināto reformu programmu sociālās ietekmes novērtējumi⁽⁷⁹⁾.

6.3.4. EESK aicina atjaunot Eiropas pusgada līdzsvaru, lai, izstrādājot KVAI, tiktu ņemts vērā pašreizējais galveno nodarbinātības un sociālo rādītāju rezultātu pārskats.

⁽⁷¹⁾ Uz skaidrības trūkumu tika norādīts daudzās dalībvalstīs, un dažas pilsoniskās sabiedrības grupas pauda bažas, ka tam varētu būt bumeranga efekts. Ja tiek sniegtas cerības, kas netiks piepildītas, var rasties vēl lielāka neuzticēšanās un neapmierinātība.

⁽⁷²⁾ LES 3. pants, LESD 9. pants, LESD X sadaļa un Pamattiesību harta.

⁽⁷³⁾ OV C 268, 14.8.2015., 33. lpp.

⁽⁷⁴⁾ Valsts mēroga debates Austrijā, Bulgārijā, Itālijā, Nīderlandē un Rumānijā.

⁽⁷⁵⁾ Sk. 59. zemsvītras piezīmi.

⁽⁷⁶⁾ LESD 9. pants.

⁽⁷⁷⁾ Sk. 57. zemsvītras piezīmi.

⁽⁷⁸⁾ Sk. 61. zemsvītras piezīmi.

⁽⁷⁹⁾ Sk. 57. zemsvītras piezīmi.

6.3.5. Mērķis palielināt konvergenci virzībā uz darba un dzīves apstākļu uzlabošanu būtu jāsekmē, nosakot konkrētus starpposma mērķus, kuros ņemta vērā stratēģija "Eiropa 2020" un ilgtspējīgas attīstības mērķi un kuri sniedz norādes ekonomikas, nodarbinātības un sociālās politikas koordinēšanai.

6.4. *Ekonomikas un sociālā pārvaldība*

6.4.1. EESK pauž nopietnas bažas par ES stabilitāti, jo nepieciešamās reformas – ar vai bez izmaiņām Līgumā – vienmēr tiek veiktas pēdējā brīdī un pakļaujoties ievērojamam spiedienam. Vajadzētu atkārtoti nostiprināt sociālo, politisko un ekonomisko kohēziju Eiropas Savienībā un turpināt saskanīgu ekonomikas un monetāro integrāciju kā pamatu pienācīgi funkcionējošai EMS. Tāpēc nav iespējams izvairīties no būtiskām debatēm par ekonomiskās un monetārās savienības stabilas struktūras veidošanu, kurās jāpanāk vienprātība par ekonomiskajiem un sociālajiem mērķiem, kā arī saskaņotu pārvaldību⁽⁸⁰⁾.

6.4.2. Lai palielinātu ekonomiskās un monetārās savienības spēju izturēt satricinājumus, jāsteno sociālā, politiskā un ekonomiskā kohēzija. EESK norāda, ka vairāk jāņem vērā atšķirības EMS dalībvalstu tautsaimniecībās, un minētajās valstīs jāveic līdzsvarotas strukturālas reformas atbilstoši monetārās savienības prasībām un ievērojot valstu vajadzības, lai nodrošinātu nepieciešamo konvergenci.

6.4.3. EESK jau ir ierosinājusi, kā labāk veidot EMS, un iesniegusi priekšlikumus tās demokrātiskās un sociālās struktūras iespējami ātrākai izveidei, izmantojot Kopienas metodi. Tas uzlabotu demokrātisko noturību un ļautu izpildīt no līgumiem izrietošās sociālās saistības⁽⁸¹⁾.

6.4.4. Ekonomikas ziņā stabilai EMS ir izšķirīga nozīme. Šajā saistībā EESK jau ir norādījusi, ka dalībvalstu valdībām jāuzņemas liela atbildība par demokrātiskas un sociālas EMS turpmāko pilnveidošanu. Tas pats attiecas arī uz dalībvalstu un Eiropas sociālajiem partneriem, kuriem EMS nodrošina visaptverošu regulējumu, kas piemērojams to attiecīgajām sistēmām atalgojuma noteikšanas, darba tirgus organizēšanas un sociālā nodrošinājuma politikas jomā. Būdami ekonomikas un sociālās jomas dalībnieki, tie izšķirošā mērā nosaka atbilstību EMS kopīgajam stabilitātes mērķim⁽⁸²⁾. Labāka sociālo partneru iesaiste var veicināt labāku EMS pārvaldību. Minēto dalībnieku viedoklis par darba tirgus un sociālās politikas organizēšanu arī būtu jāuzskata par daļu no debatēm saistībā ar EMS nākotni⁽⁸³⁾. Uzlabots un strukturēts dialogs ar pilsonisko sabiedrību ļautu uzlabot arī demokrātisko noturību un pārvaldību.

6.4.5. EESK uzskata, ka, lai novērstu pastāvošo nelīdzsvarotību un palielinātu uzticēšanos un pašāpziņu Eiropā, ir vajadzīga efektīvāka un demokrātiskāka ekonomikas pārvaldība, it īpaši eurozonā⁽⁸⁴⁾.

6.5. *Spēkā esošā sociālo tiesību aktu kopuma īstenošana un atkārtota apstiprināšana*

6.5.1. Eiropas sociālo tiesību pilāra mērķim vajadzētu būt šādam: panākt, lai tiek efektīvi īstenots spēkā esošais sociālo tiesību aktu kopums, kas balstīts uz ES primārajiem un sekundārajiem tiesību aktiem attiecībā uz nodarbinātību un sociālajām tiesībām, tostarp jo īpaši attiecībā uz sociālo aizsardzību un efektīvu uzraudzību, ko cita starpā veic darba inspekcijas, un tiesībām uz efektīvu tiesisko aizsardzību un tiesu iestāžu pieejamību. Pilnībā būtu jārespektē starptautiski juridiski saistoši tiesību avoti, ko dalībvalstis ratificējušas ES iedzīvotāju interesēs.

6.5.2. EESK uzskata, ka pilārs sniedz iespēju no jauna apstiprināt spēkā esošo sociālo tiesību aktu kopumu. Turklāt pilāra izveides process arī dod iespēju novērtēt, kas darbojas un kas nē, kādas ir nepilnības ES un dalībvalstu pieejā un kas tajā būtu jāuzlabo, lai sekmētu atjaunoto sociālo un ekonomisko konvergenci, ilgtspējīgu izaugsmi un nodarbinātību Eiropas Savienībā.

⁽⁸⁰⁾ Sk. 59. zemsvītras piezīmi.

⁽⁸¹⁾ OV C 332, 8.10.2015., 8. lpp., un OV C 13, 15.1.2016., 33. lpp.

⁽⁸²⁾ Sk. 59. zemsvītras piezīmi.

⁽⁸³⁾ Sk., piemēram, *In-depth employment analysis*.

⁽⁸⁴⁾ OV C 332, 8.10.2015., 8. lpp.

6.6. Resursi Eiropas sociālajai stabilizācijai

6.6.1. Ir izstrādāti tādi instrumenti kā Eiropas Stratēģisko investīciju fonds un Eiropas strukturālie un investīciju fondi, kam ir izšķirīga nozīme darbvietu radīšanā un izaugsme, kā arī teritoriālās un sociālās kohēzijas veicināšanā. EESK uzskata, ka šie fondi ir jāizmanto efektīvāk un lietderīgāk un ka par prioritāti jāizvirza ES ilgtermiņa ieguldījumi kvalitatīvā sociālajā infrastruktūrā un pakalpojumos, tostarp izmantojot Eiropas Stratēģisko investīciju fonda un Eiropas Investīciju bankas līdzekļus, un tas jāsaista ar pīlāra īstenošanu.

6.6.2. EESK saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu ir iesniegusi dažādus iespējamus variantus un priekšlikumus. Viens no tiem būtu “zelta noteikums” (vai “sudraba”⁽⁸⁵⁾) par dalībvalstu publiskajiem ieguldījumiem (arī sociālajā jomā) papildus ES publiskajiem ieguldījumiem, izmantojot kopīgi saskaņotu parametru sistēmu, kas apvienojumā ar pareizām strukturālām reformām arī veicinātu privātos ieguldījumus⁽⁸⁶⁾.

6.6.3. Saistībā ar daudzgadu finanšu shēmas budžetu un pārskatīšanu EESK uzskata, ka, ņemot vērā Komisijas norādījumus, 25 % no Eiropas strukturālo un investīciju fondu, proti, Eiropas Sociālā fonda un Eiropas Reģionālās attīstības fonda, līdzekļiem būtu jāizmanto, lai veicinātu sociālos ieguldījumus sociālajos pakalpojumos, veselības aizsardzības, izglītības un mājokļu nodrošināšanas pakalpojumos un politikā. Turklāt daļa ESF līdzekļu būtu jārezervē kā ES finansējums, kas pieejams sociālo partneru spēju palielināšanai. Eiropas Komisijas uzdevums būtu sniegt norādes dalībvalstīm par sociālo ieguldījumu veicināšanu praksē un par projektu kvalitātes un efektivitātes uzraudzību.

6.6.4. EESK 2014. gadā atsauca uz pārdales mehānismu, kas izmantojams asimetrisku satricinājumu gadījumos⁽⁸⁷⁾, un norādīja, ka Savienība un jo īpaši eurozona nevar neņemt vērā pašreizējās ekonomikas politikas sociālās sekas, atstājot tās pilnīgi valsts ziņā. EESK uzsvēra, ka izglītības un apmācības budžets būtu jāuzskata par ieguldījumu nākotnē⁽⁸⁸⁾. Dažu valsts mēroga debašu dalībnieki apsprieda, vai ES bezdarba apdrošināšana vai pielāgošanas fonds ir vajadzīgs un vai tas varētu būt izdevīgs⁽⁸⁹⁾. Šīs debates apliecināja, ka viedokļi šajā jautājumā ievērojami atšķiras un ka šīs diskusijas vajadzētu turpināt⁽⁹⁰⁾.

6.7. Saikne starp globālajām un ES stratēģijām

6.7.1. Apsverot pīlāra izveidi, attiecīgā gadījumā būtu jāņem vērā arī globālā dimensija. Nesenajām debatēm SDO, Eiropas Padomē, ESAO un SVF ir izšķirīga nozīme, jo īpaši attiecībā uz pierādījumiem, kas liecina, ka nevienlīdzība ietekmē izaugsmes noturību un ka pārdales neapdraud izaugsmi. Apsvērumos būtu arī jāatzīst, ka Eiropas sociālā modeļa ilgtspēja ir savstarpēji saistīta ar Eiropas vispārējās konkurētspējas uzlabošanu.

6.7.2. Visas Apvienoto Nāciju Organizācijas dalībvalstis 2015. gadā vienojās par ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam. Tādējādi šo mērķu sasniegšana ir Eiropas Savienības dalībvalstu pienākums. EESK uzskata, ka pīlārs varētu būtiski veicināt ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam, jo īpaši tās 1. mērķi (novērsta nabadzību), 3. mērķi (laba veselība un labklājība), 5. mērķi (dzimumu līdztiesība) un 8. mērķi (pienācīgs darbs un ekonomikas izaugsme).

6.8. Skaidra vispārējā stratēģija labākai Eiropas nākotnei

6.8.1. EESK aicina Komisiju ierosināt skaidru un saskaņotu stratēģiju attiecībā uz pīlāru. EESK piekrīt Nodarbinātības komitejas (EMCO) un Sociālās aizsardzības komitejas (SPC) viedoklim, ka “Eiropas sociālo tiesību pīlārā būtu jāņem par pamatu un jāuzlabo pastāvošie instrumenti, tostarp Eiropas Nodarbinātības stratēģija (ENS) un atvērtā koordinācijas metode sociālās aizsardzības un sociālās iekļaušanas jomā (sociālā atvērtā koordinācijas metode), un ka minētais pamats ir kā kompass procesam, kurā veicina ilgtspējīgu augšupēju konvergenci nodarbinātības un sociālo rezultātu ziņā, vienlaikus ievērojot valstu kompetenci”⁽⁹¹⁾. Šajā procesā varētu iekļaut jaunu atbilstīgu kritēriju izstrādi, ar kuriem novērtēt progresu

⁽⁸⁵⁾ Sk. 73. zemsvītras piezīmi.

⁽⁸⁶⁾ OV C 451, 16.12.2014., 10. lpp., par Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumu elastīgāku piemērošanu attiecībā uz atsevišķiem publiskajiem ieguldījumiem.

⁽⁸⁷⁾ Sk. 86. zemsvītras piezīmi.

⁽⁸⁸⁾ OV C 327, 12.11.2013., 58. lpp., OV C 271, 19.9.2013., 1. lpp.

⁽⁸⁹⁾ Valsts mēroga debātes, piemēram, Somijā un Francijā.

⁽⁹⁰⁾ Sk. 59. zemsvītras piezīmi.

⁽⁹¹⁾ Eiropas sociālo tiesību pīlārs – Nodarbinātības komitejas (EMCO) un Sociālās aizsardzības komitejas (SPC) kopīgais atzinums 12605/16, ko apstiprinājusi EPSCO padome 2016. gada 13. oktobrī.

attiecībā uz dažām galvenajām darba tirgus un sociālajām problēmām. Šādas sadarbības sistēmas izveide ļautu dalībvalstīm sasniegt pozitīvus rezultātus, veicot reformas ⁽⁹²⁾, un veicināt lielāku sociālo kohēziju.

6.8.2. Lai gan riski ir acīmredzami, tomēr EESK joprojām uzskata, ka ES spēj kļūt par labāku, demokrātiskāku un sociālu Eiropas Savienību. EESK darīs visu iespējamo, lai atbalstītu dalībvalstu un ES līmeņa debates un iesaistītu iedzīvotājus labākas Eiropas nākotnes veidošanā. Taisnīgu globalizāciju, kas nodrošina labklājīgu dzīvi, pietiekamas nodarbinātības iespējas un godīgus darba apstākļus visiem, var sasniegt tikai tad, ja ES ir vienota un rīcībspējīga. Eiropai jāspēj pielāgoties mainīgajiem apstākļiem, lai saglabātu savu sabiedrības modeli un palielinātu iespējas visiem. Tā ir mūsu alternatīva protekcionismam, nacionālismam un populismam.

Briselē, 2017. gada 25. janvārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽⁹²⁾ Valsts mēroga debates, piemēram, Rumānijā.